

Л.І. ЗАКРУТЬКО

МОНІТОРИНГ НАУКОВОЇ (НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ) ПРОДУКЦІЇ ЗА ОСТАННІ ШІСТЬ РОКІВ ТА ВПЛИВ МЕДИЧНОЇ НАУКИ НА СТАН ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Український центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України, м. Київ

Мета: оцінка наукової (науково-технічної) продукції та ефективність її впровадження у сферу охорони здоров'я України за період 2010–2015 роки.

Матеріали і методи. Проведено ретроспективний аналіз реєстрів галузевих нововведень, переліку наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я, звітів установ щодо моніторингу впровадження наукової (науково-технічної) продукції протягом трьох років з моменту її створення.

Результати. За період 2010–2015 рр. найбільшу кількість інновацій запропоновано з проблеми «Хірургія, хірургія серця і магістральних судин». Рівень доведеності первинних даних у більшості наукових розробок, запропонованих науковими установами МОЗ України для впровадження у сфері охорони здоров'я України, відповідають рівню добре проведених досліджень. Більшість наукових розробок було впроваджено на третинному та вторинному рівнях медичної допомоги.

Висновки. Надані пропозиції щодо покращення впровадження в практику наукових розробок з метою ефективного впливу медичної науки на стан здоров'я населення України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: галузеві нововведення, наукова (науково-технічна) продукція, Шкала градації доказів і сили рекомендацій.

Аналіз наукової літератури свідчить, що незважаючи на багаторічні зусилля щодо покращення показників стану здоров'я населення, продовжується зростання показників поширеності захворювань, що зумовлює втрати населення, зменшення тривалості життя та підвищення рівня смертності, у тому числі передчасної [1;2]. Отже, існує потреба у більш активному впливі медичної науки на технологічний прогрес в галузі і, головне, на позитивні зрушення в стані здоров'я громадян країни [2].

Впровадження нових технологій – це заключний, найбільш відповідальний, етап науково-дослідної роботи, на якому результати досліджень перевіряються практикою. Трансформація наукових розробок в інноваційний процес та їх впровадження в медицину є логічним та перманентним продовженням наукового дослідження, однак після завершення наукових розробок вони рідко доходять до споживачів нововведень – пацієнтів.

З метою активного просування досягнень науки і технологій Постановою Верховної Ради України від 11 лютого 2015 року № 182-VIII «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави» було схвалено розробку доктрини розвитку медичної науки, яка б містила нові основоположні підходи до її формування і ґрунтувалася на суспільних, державних

і галузевих потребах та замовленнях на наукові дослідження й розробки для їх подальшого впровадження [5].

Мета дослідження – провести оцінку наукової (науково-технічної) продукції та ефективності її впровадження у сферу охорони здоров'я України за період 2010–2015 роки.

Матеріали і методи. Проаналізовано основні засоби інноваційного забезпечення у сфері охорони здоров'я України та вплив на стан здоров'я населення результатів наукових досліджень за останні шість років: реєстри галузевих нововведень за 2010–2013 рр. [6–9], переліки наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я за 2014–2015 рр. [3;4], звіти установ щодо моніторингу впровадження наукової (науково-технічної) продукції протягом трьох років з моменту її створення.

У роботі застосовано комплекс методів: бібліографічний, медико-статистичний, порівняльний аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення. Використання нововведень передбачає реалізацію в практичній діяльності системи охорони здоров'я нових та удосконалених медичних технологій: ефективних методів діагностики і профілактики захворювань, лікування і медико-соціальної реабілітації хворих; лікарських засобів; медичних

імунобіологічних препаратів; виробів медичної техніки та виробів медичного призначення; санітарно-гігієнічних та санітарно-протиепідемічних правил і норм; організаційних форм і методів роботи з метою підвищення якості медичної допомоги та охорони здоров'я населення.

Важливим кроком на шляху до покращення якості впровадження результатів наукових досліджень у практику охорони здоров'я став розроблений спільний наказ МОЗ та НАМН України від 13.11.2013 р. №969/97 «Про удосконалення впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 грудня 2013 р. за № 2068/24600. Цим наказом започатковано з 2014 р. випуск єдиного спільного МОЗ та НАМН України Переліку наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я, що унеможливує дублювання розробок та спрощення доступу до інформації про сучасний спектр пропозицій щодо застосування медичних технологій споживачів наукової інформації. З метою підвищення якості виконання наукових робіт запроваджено оцінку науково-технічної розробки – наказ МОЗ України від 28.09.2012 р. № 751 «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України». З метою забезпечення єдиних, сучасних, науково обґрунтованих підходів до розробки медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги на засадах доказової медицини затверджено «Шкалу градації доказів і сили рекомендацій». Відповідно до Шкали, серед рекомендованих для оцінки рівнів доведеності первинних даних досліджень є наступні.

При аналізі рівнів доведеності первинних даних, на яких ґрунтуються нові розробки наукових уста-

нов МОЗ України у 2014 р., встановлено, що найбільша кількість досліджень – 64,7% відповідає рівню 2+ за Шкалою градації доказів і сили рекомендацій. Рівню доведеності первинних даних 2++ відповідає 20,3%, а рівню 1+ – 9,3% досліджень. Відповідно до градації сили рекомендацій, 68,3% інноваційних досліджень віднесено до рівня С, 19,9% – до рівня В та 6,8% – до рівня А. У 2015 р. рівню 2+ за Шкалою градації доказів і сили рекомендацій відповідає теж найбільша кількість проведених досліджень – 60,5%. Рівню доведеності первинних даних 2++ відповідає 29,5%, а рівню 1+ – 6,0% досліджень. До рівня С віднесено 65,8% інноваційних досліджень, до рівня В – 23,0%, до рівня А – 7,9% та до рівня D – 3,3% досліджень.

Таким чином, більшість наукових розробок, запропонованих науковими установами МОЗ України у 2014–2015 рр. для впровадження у сфері охорони здоров'я України, відповідають рівню добре проведених досліджень (2+).

За звітний період у рамках проведених наукових досліджень було створено 3993 наукові розробки з метою подальшого їх впровадження в практику охорони здоров'я України (рис.), кількість яких переважно збільшилась за останні два роки.

Як видно з таблиці, у 2010–2015 рр. науковою (науково-технічною) продукцією в різній кількості було охоплено всі лікарські спеціальності. Усі інновації розроблені за результатами науково-дослідних робіт та узагальнення клінічного досвіду фахівців. У 2010 р. та 2015 р. найбільше нововведень було запропоновано для вирішення питань з проблеми «Хірургія, хірургія серця і магістральних судин» (356). Суттєву кількість інновацій було розроблено за медичними напрямками: «Внутрішні хвороби» (251), «Стоматологія» (214), «Онкологія» (185), «Психіатрія» (160), «Педіатрія, Неонатологія» (157), «Загальна фармація. Клінічна фармація.

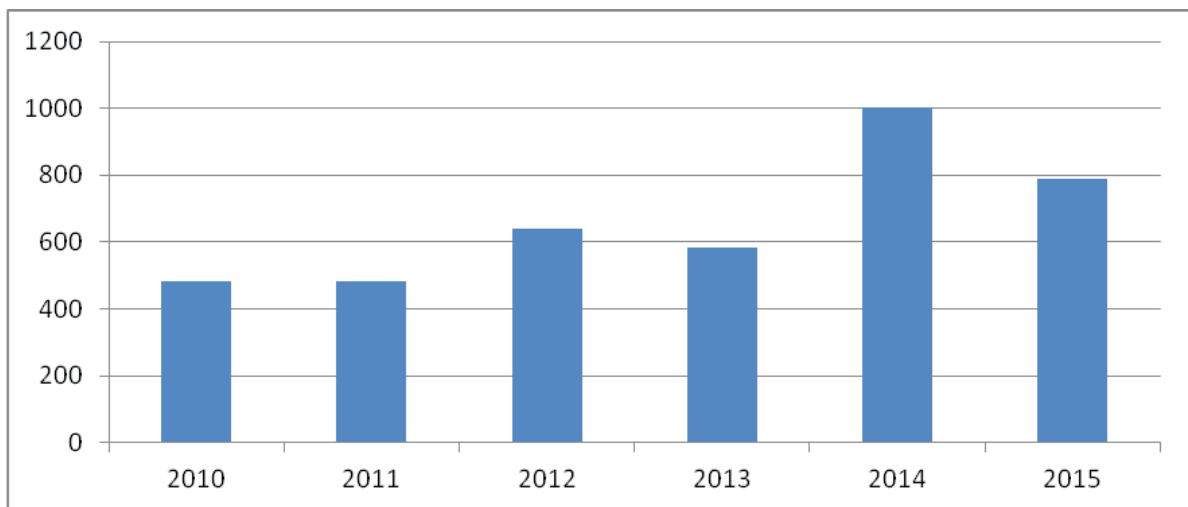

Рис. Інноваційна активність за останні шість років

Таблиця. Кількісна характеристика наукових розробок за медичними напрямками у 2010–2015 рр.

Медичний напрям	Рік						Усього
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Акушерство та гінекологія	21	15	36	16	37	37	162
Анестезіологія та інтенсивна терапія. Дитяча анестезіологія.	4	5	7	5	12	13	46
Внутрішні хвороби	25	26	38	40	61	61	251
Дитяча хірургія	-	-	-	-	-	-	-
Загальна гігієна. Гігієна дітей та підлітків. Гігієна праці. Професійна патологія. Гігієна харчування. Комунальна гігієна	8	7	-	19	61	55	150
Загальна практика – сімейна медицина	2	4	-	-	17	16	39
Епідеміологія	-	1	-	-	3	1	5
Інфекційні хвороби	5	5	14	12	17	1	54
Лабораторна діагностика	-	1	-	-	1	-	2
Онкологія	20	18	22	22	62	41	185
Медицина невідкладних станів	-	-	-	-	-	-	-
Медична психологія	-	-	-	-	-	-	-
Мікробіологія та вірусологія	2	2	-	4	10	2	20
Неврологія	3	4	7	16	44	10	84
Нейрохірургія	-	2	2	3	13	3	23
Ортопедія і травматологія	10	10	14	13	36	14	97
Отоларингологія	4	6	6	7	7	5	35
Офтальмологія	6	4	7	8	14	5	44
Патологічна анатомія	9	11	12	5	1	1	39
Психіатрія	20	25	23	25	38	19	160
Педіатрія, Неонатологія	18	20	46	22	36	15	157
Пульмонологія та фтизіатрія	19	7	11	10	21	6	74
Радіологія	1	-	5	-	5	1	12
Стоматологія	15	35	53	64	31	16	214
Судово-медична експертиза	4	4	8	6	11	6	39
Урологія	1	3	1	4	8	3	20
Хірургія. Хірургія серця і магістральних судин	33	40	65	74	121	23	356
Загальна фармація. Клінічна фармація. Організація і управління фармацією	18	21	26	14	42	30	151
Лікувальна фізкультура і спортивна медицина	4	1	2	2	1	-	10
Дерматовенерологія	5	5	9	9	12	4	44
Інше	215	213	226	183	280	403	1520
Усього	482	495	640	583	1002	791	3993

Організація і управління фармацією» (151), «Загальна гігієна. Гігієна дітей та підлітків. Гігієна праці. Професійна патологія. Гігієна харчування. Комунальна гігієна» (150).

З метою вивчення ефективності впровадження наукової (науково-технічної) продукції були проаналізовані звітні матеріали щодо впровадження наукової (науково-технічної) продукції за останні три роки, отриманої за результатами науково-дослідних робіт ВМНЗ та НДУ МОЗ України. Було впроваджено 825 наукових розробок за рядом медичних напрямів ВМНЗ МОЗ України (598) та НДУ МОЗ України (227) в лікувальну роботу лікувально-профілактичних установ практичної охорони здоров'я та науково-педагогічний процес кафедр.

Відповідно до рівня надання медичної допомоги, розробки були впроваджені на первинному рівні – 108 (13,1%); вторинному – 392 (47,5%); третинному – 415 (50,3%), екстрена медична допомога – 71 (8,6%). Ефективність була визначена щодо 698 (84,6%) розробок, але статистично доведена лише щодо 213 (25,8%). Більшість наукових розробок було впроваджено на третинному та вторинному рівнях медичної допомоги, менше – на рівні первинної медико-санітарної допомоги та екстреної медичної допомоги.

Висновки

Таким чином, за останні шість років науково-технічна, інноваційна діяльність має полівекторну характеристику та різне спрямування. Однак зрос-

тання показників поширеності і захворюваності, що зумовлюють втрати населення України та зменшення тривалості життя, потребують:

– поглиблення та поширення врахування потреб практичної охорони здоров'я, а не можливостей науки;

– підвищення якості наукових досліджень залишається одним із першорядних завдань медичної науки;

– необхідність сконцентрування зусиль в управлінні науково-технічною діяльністю на впровадженні її результатів.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку шляхів створення ефективної системи інноваційного забезпечення та впровадження повноцінної, своєчасної та якісної наукової продукції в практику охорони здоров'я.

Список літератури

1. Галієнко Л. І. Хвороби системи кровообігу і новоутворення як провідні причини інвалідизації дорослого населення України / Л. І. Галієнко, Д. Д. Дячук, Г. В. Іншакова // Східноєвропейський журнал громадського здоров'я. – 2015. – № 3 (24). – С. 63–69.
2. Гандзюк В. А. Динаміка захворюваності та поширеності хвороб системи кровообігу серед населення України на сучасному етапі: національний та регіональний аспекти / В. А. Гандзюк // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2014. – № 2 (60). – С. 74–78.
3. Перелік наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я. – Вип. 1, Т. 1. – Київ, 2015. – 226 с.
4. Перелік наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я. – Вип. 1, Т. 2. – Київ, 2015. – 457 с.
5. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави»: Постанова Верховної Ради України від 11 лютого 2015 року № 182-VIII [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/182-19>. – Назва з екрану.
6. Реєстр галузевих нововведень. Випуск № 32–33. – Київ, 2010. – 276 с.
7. Реєстр галузевих нововведень. Випуск № 34–35. – Київ, 2011. – 279 с.
8. Реєстр галузевих нововведень. Випуск № 36–37. – Київ, 2012. – 236 с.
9. Реєстр галузевих нововведень. Випуск № 38–39. – Київ, 2013. – 213 с. 194с.

МОНИТОРИНГ НАУЧНОЙ (НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ) ПРОДУКЦИИ ЗА ПОСЛЕДНИЕ ШЕСТЬ ЛЕТ И ВЛИЯНИЕ МЕДИЦИНСКОЙ НАУКИ НА СОСТОЯНИЕ ЗДОРОВЬЯ НАСЕЛЕНИЯ УКРАИНЫ

Л.І. Закрутько

Український центр научної медичнської інформації та патентно-лицензійної роботи МЗ України, г. Київ

Цель: оценка научной (научно-технической) продукции и эффективность ее внедрения в сферу здравоохранения Украины за период 2010–2015 годы.

Материалы и методы. Проведен ретроспективный анализ: реестров отраслевых нововведений, перечня научной (научно-технической) продукции, предназначенной для внедрения достижений медицинской науки в сферу здравоохранения, отчетов учреждений по мониторингу внедрения научной (научно-технической) продукции в течение трех лет с момента ее создания.

Результаты. За период 2010–2015 гг. наибольшее количество инноваций предложено по проблеме «Хирургия, хирургия сердца и магистральных сосудов». Уровень доказательности первичных данных в большинстве научных разработок, предложенных научными учреждениями Минздрава Украины для внедрения в сферу здравоохранения Украины, соответствует уровню хорошо проведенных исследований. Большинство научных разработок были внедрены на третичном и вторичном уровнях медицинской помощи.

Выводы. Представлены предложения по улучшению внедрения в практику научных разработок с целью эффективного воздействия медицинской науки на состояние здоровья населения Украины.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: отраслевые нововведения, научная (научно-техническая) продукция, Шкала градации доказательств и силы рекомендаций.

MONITORING SCIENTIFIC (SCIENTIFIC-TECHNICAL) PRODUCTION IN THE LAST SIX YEARS AND INFLUENCE OF MEDICAL SCIENCES ON THE STATE HEALTH POPULATION IN UKRAINE

L. Zakrutko

Ukrainian Center of Scientific Medical Information and Patent License of Ministry of Health of Ukraine, Kyiv

Purpose: assessment of scientific (scientific and technical) products and the effectiveness of its implementation in the sphere of Health of Ukraine for the period 2010–2015 years.

Materials and methods. A retrospective analysis of registers of industry innovations, list of scientific (scientific and technical) products, reporting agencies about the monitoring of the implementation of scientific (scientific and technical) product in three years since its inception.

Results. The study found that over the period 2010–2015. The largest number of innovations suggested by the problem of "Surgery, surgery of the heart and great vessels". The level of proof primary data in the majority of scientific research, correspond to the level of well-conducted studies. The majority of scientific research were introduced at the tertiary and secondary levels of care.

Conclusions. Presents proposals to improve and improve the provision and implementation in practice of scientific developments.

KEY WORDS: **innovation, scientific (scientific-technical) production, the scale graduation of evidence and strength of recommendations.**

Рукопис надійшов до редакції 29.01.2016 р.

Відомості про автора

Закрутько Леся Іллівна – к.мед.н., доц., заступник директора з наукової роботи Українського центру наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України; тел. +38(044) 428-37-22.